

Nämnden Svenska rum 26.09.2024 § 76

§ 76

Utlåtande om motion om att bevara avgiftsfriheten inom utbildning på andra stadiet i Esbo

Beredning och upplysningar:
Erma Tapio
Westerlund Mia
Turpeinen Jaakko
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsedelen om motionen Saara Hyrkkö och 20 andra fullmäktigeledamöter lämnade 22.4.2024 där de föreslår att avgiftsfriheten ska bevaras på andra stadiet i Esbo, även om landets regering skulle fastställa en övre gräns på 18 år för avgiftsfri gymnasieutbildning och yrkesinriktade studier.

Behandling

Beslut

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt.

Redogörelse

Nämnden konstaterar att motionen inte längre är aktuell, eftersom regeringen avstod från att begränsa avgiftsfriheten inom andra stadiets utbildning.

Saara Hyrkkö och 20 andra fullmäktigeledamöter lämnade 22.4.2024 en motion där de föreslår att avgiftsfriheten ska bevaras på andra stadiet i Esbo, även om landets regering skulle fastställa en övre gräns på 18 år för avgiftsfri gymnasieutbildning och yrkesinriktade studier.

Motionen tar ställning till en fråga som är viktig med tanke på kommuninvånarnas lika möjligheter och hur vardagen i gymnasieutbildningen fungerar. Motionen är inte längre aktuell, eftersom regeringen avstod från att begränsa avgiftsfriheten för utbildning på andra stadiet vid budgetmanglingen 3.9.2024. Avgiftsfriheten på andra stadiet förverkligas alltså i fortsättningen på samma sätt som tidigare.

Utlåtandet har beretts inom sektorn för fostran och lärande, där företrädare för Svenska bildningstjänster och resultatenheterna för utbildning på andra stadiet och ungdomstjänster har deltagit i beredningen. Utlåtandet behandlas av nämnden för fostran och lärande 25.9.2024 och av nämnden Svenska rum 26.9.2024.

Som en del av planen för de offentliga finanserna 2025–2028 beslutade stadsrådet att fastställa en övre gräns på 18 år för den avgiftsfria utbildningen som omfattas av läroplikten. Regeringen avstod från att begränsa avgiftsfriheten för utbildning på andra stadiet vid

budgetmanglingen 3.9.2024, så situationen förblir oförändrad till denna del.

Gymnasieutbildningen och läromedlen är för närvarande avgiftsfria för studerande som inlett sina studier hösten 2021 och som omfattas av läroplikten. Läroplikten upphör när den studerande fyller 18 år eller om hen före det avlägger en examen på andra stadiet eller motsvarande utländsk utbildning. Läropliktiga studerande har rätt till avgiftsfria läromedel till utgången av det år då studeranden fyller 20 år, om hen inte före detta har avlagt examen på andra stadiet. I regeringens proposition begränsas rätten till avgiftsfria läromedel till utgången av det år då studeranden fyller 18 år.

Esbo stad skaffar bärbara datorer för alla gymnasister för studierna. Datorerna förvaltas centraliserat, vilket möjliggör tillgång till utbildningsnätet, centraliserade programuppdateringar och en effektiv hantering av datasäkerheten. Till exempel i studentskrivningarna underlättar en enhetlig apparatur de tekniska arrangemangen för proven.

I Esbo stads gymnasier används i regel digitala läromedel för vilka gymnasierna centraliserat skaffar licenser.

De fem första studentexamensproven är avgiftsfria för studerandena. Esbo fakturerar studerandena om de vill höja vitsordet för ett godkänt prov eller avlägga extra prov. Staden redovisar avgifterna till Studentexamensnämnden.

Kostnaderna som orsakas för utbildningsanordnaren av en gymnasiestuderande uppstår till största delen redan före utgången av det år då studeranden fyller 18 år. Om avgiftsfriheten begränsas så att studeranden själv måste betala för sina läromedel, påverkar detta mest de studerande som av någon orsak inleder sina gymnasiestudier senare eller avlägger gymnasiet på fyra år.

Bärbara datorer

En jämlik, funktionssäker och trygg digital inlärningsmiljö som är tillgänglig för alla studerande förutsätter centraliserad förvaltning av datorerna samt en standardiserad apparatur i fråga om programvara och datasäkerhet. Detta är viktigt till exempel vid studentskrivningarna och kursproven, eftersom tekniska problem i samband med provarrangemangen ökar om studerandena använder många olika slags datorer.

Staden skaffar datorerna för gymnasiestuderandena genom leasingavtal på tre år. Skolorna uppnår inga kostnadsbesparingar genom att samla in datorerna i slutet av höstterminen under det tredje studieåret, när studerande har fyllt 18 år, eftersom det inte finns något alternativt användningsändamål för datorerna under våren. Om datorerna samlas in från studerandena redan vid årsskiftet, ska de förvaras på ett lämpligt sätt, vilket kan medföra extra kostnader.

De datorer som studerandena inte längre behöver delas ut till de nya studerandena i Esbo. Om datorerna samlas in från alla studerande på våren under det tredje studieåret, kan de ges vidare till de nya studerandena. Detta minskar antalet datorer som ska skaffas. I detta fall skulle dock studerande som avlägger gymnasiet på fyra år bli tvungna att skaffa en egen dator för det fjärde studieåret.

Om studerandena i stor utsträckning skulle övergå till att använda sina egna datorer, skulle Esbo stad antagligen bli tvungen att skaffa fler reservdatorer för studentskrivningarna för att säkerställa de tekniska arrangemangen för proven. De datorer som studerandena själva skaffar har inte tillgång till utbildningsnätet och det kan också uppstå andra tekniska problem med dem.

Det skulle också vara möjligt att fakturera studerandena för användning av datorer som ägs av staden. Leasingtiden för datorerna är tre år, vilket innebär att det för staden inte uppstår någon stor kostnad för datorer som är äldre än det. Om staden skulle besluta att fakturera för användningen av datorerna, borde studerandena ha möjlighet att använda egen dator i sina studier, vilket orsakar ovannämnda problem. På grund av det ökade administrativa arbetet och faktureringskostnaderna är det inte förnuftigt att fakturera för användningen av datorerna.

Läromedelslicenser

I Esbo stads gymnasier används nästan utan undantag digitala läromedel. Längden på läromedelslicenserna varierar mellan tre månader och fem år. De licenser som erbjuds och deras pris varierar beroende på förläggaren.

För största delen av de studerande som avslutar sina studier på våren under det tredje studieåret infaller de sista studieavsnitten under den tredje perioden, som börjar redan före årsskiftet. Det är i praktiken inte möjligt att spara in på licenserna för dessa studerande. En del av tredje årets studerande genomför ännu studier under den fjärde och femte perioden. Det är svårt att uppskatta priserna på de läromedel som används i dessa studier, eftersom priserna på licenserna varierar beroende på läroämne, och eftersom det i vilket fall som helst är mer kostnadseffektivt att skaffa en del av licenserna för en längre tid, till exempel för ett år i taget.

Om staden inte köper läromedelslicenser för studerandena, är det på studerandenas ansvar att skaffa dem. I gymnasierna är det gymnasiesekreteraren som beställer läromedlen och sköter annat administrativt arbete. Att utreda licensbehoven för de två sista studieperioderna skulle förmodligen orsaka mer administrativt arbete för gymnasierna än vad de skulle spara genom att inte köpa licenserna, eftersom det inom samma studieavsnitt kan finnas studerande som har rätt till kostnadsfritt material och sådana som inte har det.

I fråga om licenserna för det fjärde studieåret är avgränsningen av avgiftsfriheten administrativt enklare än i fråga om det tredje studieåret.

Om studeranden av någon anledning har inlett gymnasiestudierna senare än de andra, kan studeranden bli tvungen att betala läromedelslicenser också för studierna under det andra året. Detta ökar avsevärt kostnaderna för studeranden.

Studentskrivningarna

Majoriteten av gymnasiestuderandena avlägger en del av studentexamensproven på hösten under det tredje studieåret och en del under våren. Priset för ett prov är för tillfället 38 euro. I examen ska ingå minst fem prov, vilket innebär att studentexamen för tillfället kostar minst 190 euro. Om avgiftsfriheten begränsas, skulle proven på våren under det tredje studieåret i fortsättningen betalas antingen av studeranden eller av Esbo stad. För närvarande faktureras studerande för de prov som överskrider de fem avgiftsfria proven.

Om de prov som avläggs på våren blir avgiftsbelagda för studerandena, är det möjligt att antalet prov som avläggs på hösten ökar, vilket kan leda till att gymnasierna måste ta i bruk fler lokaler och provövervakare. En ökning av antalet prov orsakar också en större arbetsbörda för lärarna och högre lönekostnader för att kontrollera proven. Detta minskar inte nödvändigtvis antalet prov i motsvarande grad på våren, om antalet omskrivningar av prov eller höjningar av vitsord ökar.

Om studerandena avlägger studentexamensprov tidigare än förr, är det möjligt att vitsorden sjunker som en följd av att studerandena inte har lika mycket tid att förbereda sig inför proven. Deltagandet i

studentexamensproven tar tid från andra studier och belastar studerandena, vilket inverkar negativt på inläringen.

Det bör observeras att om Esbo stad i fortsättningen betalar studentexamensproven enligt sina egna riktlinjer för att kompensera statens nedskärningar, behövs det en fungerande teknisk lösning för att följa upp antalet avgiftsfria prov. Studentexamensnämnden följer upp antalet avgiftsfria prov, men enligt Esbo stads egna riktlinjer för de avgiftsfria proven måste staden själv följa upp det. Det nuvarande elevdatasystemet lämpar sig inte för detta ändamål och det är inte i praktiken förnuftigt att ordna uppföljning utanför elevdatasystemet för ett stort antal studerande.

Risker eller problem med att begränsa avgiftsfriheten

Konsekvenserna av begränsningen av avgiftsfriheten är små för största delen av de studerande. Mest ökar utbildningskostnaderna för studerande som av någon anledning inleder sina studier senare eller avlägger gymnasiet på mer än tre år. Dessa studerande har ofta större inlärningsutmaningar än genomsnittet eller andra faktorer som belastar dem, och de befinner sig ofta redan i en svårare situation än de andra. Den ekonomiska osäkerheten är en betydande faktor som belastar studerandena. Enligt enkäten Hälsa i skolan (2023) upplever nästan en fjärdedel av flickorna skoltrötthet och 40 procent känslor av otillräcklighet.

Om gymnasiestudierna delvis blir avgiftsbelagda, finns det en risk för att fler studerande avbryter sina studier när de fyller 18 år och läroplikten upphör. Om studeranden avbryter sina studier, går de satsningar som gjorts på studierna fram till dess förlorade och det blir betydligt svårare för studeranden att söka sig till fortsatta studier.

Studieplanerna har utarbetats med antagandet att studierna på andra stadiet är avgiftsfria. Nu träder ändringen eventuellt i kraft mitt under studierna, utan att studerandena har kunnat beakta den när planerna utarbetades.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Motion om att bevara avgiftsfriheten inom utbildning på andra stadiet i Esbo

För kännedom